

FRA SOCIAL- DEMOKRATI TIL KOM- MUNISME I FINLAND I 1918

Af Søren Sørensen

Artiklen var oprindelig et foredrag ved den første fenno-ugriske historiekongres i Uleåborg 1991 og er trykt i Historia Fenno-Ugrica I, Oulu 1996. Artiklen foreligger her i bearbejdet form. I forskningen er der enighed om den faktiske udvikling. Men de teoretiske konsekvenser for arbejderbevægelsen er først ved at blive analyseret. Ironisk nok har kilderne til dette centrale aspekt været tilgængelige siden 1918, da de slagne socialdemokrater offentliggjorde deres vurderinger af udviklingen. Søren Sørensen diskuterer her deres overvejelser.

Finland hører i kraft af sin historie naturligt hjemme blandt de nordiske lande, dets historie er en del af Nordens historie. I perioden 1809-1917 var landet imidlertid knyttet til det russiske imperium, og i visse henseender er dets historie i denne periode under påvirkning af begivenheder i de øvrige dele af Tsarrusland.

Der er imidlertid også en tredje kreds der påkalder sig interesse. I og med at der fra midten af 1800-tallet opstod en finskhedsbevægelse, knyttedes der kontakter til andre folkeslag inden for den finsk-ugriske sprogstamme, til karelerne, esterne, Volgafinnerne og de fjerne stammefrønder i Ungarn.

I et socialismehistorisk perspektiv er alle tre kredse af betydning. Finlands arbejderbevægelse er først og fremmest knyttet til de socialistiske partier i det øvrige Norden og til det fælles moderparti, det tyske socialdemokrati. I forbindelse med de øst- og centraleuropæiske kejserdømmers sammenbrud under og efter den første verdenskrig bliver udviklingen i Rusland af afgørende betydning for Finlands eksterne og interne forhold, efter den sammenbrudte revolution bliver forbindelsen mellem de finlandske socialister og de russiske bolsjevikker et fysisk overlevelsesvilkår – indtil Stalins udrensninger. For det tredje påkalder stammefrøndskabet, især med Estland og Ungarn, sig historikerens opmærksomhed, idet frigørelsen fra henholdsvis tsarimperiet og det habsburgske dobbeltrige både rummer kontraster og paralleller til udviklingen i Finland.

Udviklingen i den finlandske arbejderbevægelse får sin historiske betydning i og med at Finlands socialister er i berøring med alle tre kulturkredse og kan konfrontere deres egne blodigt uheldige erfaringer – der i 1919 får en lige så blodigt uheldig parallel i den ungarske revolution – med de positivt vellykkede erfaringer som gøres på den ene side af de svenske og danske socialdemokrater i regeringsposition og på den anden side af bolsjevikkerne i Rusland.

Jeg har tidligere i "Arbejderhistorie" påvist

at de finlandske arbejderes erfaringer havde indflydelse på udviklingen af den leninistiske teoribygning.

Hvorledes dette blev muligt, kan man bl.a. aflæse af dokumenterne fra et møde i Moskva ved månedskiftet august-september 1918. De er trykt og udgivet på svensk i Stockholm 1918 under titlen "Vad vill Finländska kommunistiska Partiet?" Her samledes små hundrede arbejderledere der var flygtet fra Finland ved revolutionens sammenbrud i maj. Ved hjælp af forhandlingsprotokollen og det efterfølgende program for Det finlandske kommunistiske Parti – det var først senere det antog navnet Finlands kommunistiske Parti, nemlig efter beslutningen i Komintern – kan man følge tankeprocesserne og udmøntningen af de dannede erfaringer hos de socialdemokratiske og faglige ledere. Hvad vi aflæser, er således et ideologisk skred fra et antimilitaristisk og radikalt-demokratisk socialdemokrati i en stort set kautskyansk tradition til en helt ny militant og diktatorisk opbygget kommunistisk kamporganisation: arbejderbevægelsen organiseret som en militær slagstyrke.

Det ville være overflødigt at fremhæve betydningen af den finlandske kommunisme, såvel på hjemmefronten som internationalt. Det forekommer indlysende allerede ved den autoritet der knyttede sig til en Otto W. Kuusinen. Men til forståelse af den ideologiske udvikling der fandt sted i løbet af 1918 i alle grene af den politiske arbejderbevægelse, udgør den finlandske en nøgle.

Det problem man er stillet overfor, drejer sig altså om hvorledes et sådant på én gang ideologisk og praktisk-politisk hamskifte der foregik i løbet af nogle forårs- og sommermåneder, i det hele taget var muligt. Det finlandske kommunistpartis program fra september 1918 indeholder en total forkastelse af alle tidligere, tilvante og traditionsrige arbejdsformer i arbejderbevægelsen til fordel for en bekendelse til et utvetydigt terroristisk og militaristisk syn. Der er med andre ord tale om et omsving på 180 grader.

Historikerne Jorma Kalela og Jussi Turtola har i et manuskript fra 1983 under overskrif-

ten "Finland og Lenin" behandlet de konsekvenser man i den internationale arbejderbevægelse måtte drage af arbejderklassens erfaringer i Finland i perioden marts 1917 til januar 1918. Hovedsagen i afhandlingen er betydningen for leninismen, men de har desuden påpeget hvorledes den svenske socialdemokrat Gustaf Möller drog sine lærdomme af de finlandske begivenheder. I værket "Der Zusammenbruch der zweiten Internationale", Helsingfors 1988, har Seppo Hentilä og Hannu Soikkanen drøftet problemet med spaltningen af arbejderbevægelsen som sådan.

I det store hele har forskerne, finlandske såvel som udenlandske, i det sidste tiår langt om længe kunnet give et forholdsvis ensartet billede af den finlandske revolution og borgerkrigen. Derimod er de ideologiske følgeslutninger først ved at blive behandlet. Kalela og Turtola har netop i denne forbindelse understreget i hvor høj også den finlandske opfattelse er præget af en overordentlig stor undervurdering af de erfaringer finlænderne selv har gjort.

Kildematerialet

Det interessante er imidlertid at man helt tilbage fra 1918 har haft adgang til skrifter som udkom i sommeren og efteråret 1918, skrevet af de mest fremtrædende repræsentanter for ledelsen af det gamle socialdemokratiske parti. En af dem gav sit bidrag den temmelig direkte titel "Læren af den hårde prøvelse" ("Kovan kokemuksen opetus"); det var Karl Harald Wiik, en af de skarpsindigste teoretikere i den finlandske arbejderbevægelse og repræsentant for den såkaldte tredje vej. Ud over Wiik møder vi den tidligere partiformand og formanden for folkekommissærernes råd, dvs. statsministeren K. A. Manner, den højt respekterede parlamentariker Edvard Gylling, den tidligere partiformand og redaktør Otto W. Kuusinen og redaktøren og folkekommissæren Lauri Letonmäki. Alt i alt en ganske imponerende række af fremtrædende skikkelser.

Det ser ud til at netop Letonmäki har været

en ledende skikkelse i den tankeproces der førte fra den traditionelle socialdemokratiske forståelsesramme og over i den socialistiske militarisme. Det er hos ham vi møder den klarste og skarpest formulerede forkastelse af de gamle arbejdsformer. Allerede under det røde Finlands sammenbrud i foråret 1918 opstillede Letonmäki i folkekommissariatet et program for genoprettelse af arbejderklassens herredømme. Efter sammenbruddet og flugten til Sovjetrusland skrev han en skarp fordømmelse af det gamle partis handlemåde og stigmatiserede socialdemokratismen som hovedårsagen til arbejdernes nederlag, nemlig i skriftet "Socialdemokratiet og revolutionen". Det er her vi i bogstaveligste forstand for første gang møder kravet om at arbejderbevægelsen for at sikre sejren må tilegne sig de borgerlige metoder, dvs. den hensynsløse terror og den uindskrænkede militarisme og således slå fjenden med hans egne våben.

I dette program ser vi forvandlingen af den velmenende, fredelige, dybt humanistiske socialisme til den militante kommunisme. Særligt interessant er det selvsagt at denne proces synes at foregå helt og aldeles ud fra egne finlandske erfaringer, på ingen måde som en import fra Rusland; dér var processen nemlig først ved at blive indledt og netop under indtryk af den brutale undertrykkelse i det hvide Finland.

I venstresocialistiske kredse indså man i samtiden nok hvilken vægt disse skrifter havde. Derfor blev flere af dem udgivet i Stockholm, Kristiania og København. Kuusinen selv kritik kom således på Frams Förlag i Stockholm 1918, og Norges socialdemokratiske Ungdomsforbund udsendte den følgende år under titlen "Den finske revolution. En selvkritik". Letonmäkis centrale skrift kom så vidt jeg har kunnet spore, kun på svensk i Stockholm 1919, forsynet med et ikke mindre interessant forord af Yrjö Sirola, mens Socialistisk Arbejderpartis Forlag i København udgav en fordanskning af det åbne brev til kammerat Lenin, relativt kort tid efter at det var kommet i Moskva.

Protokollen fra det partistiftende møde i

Moskva og programmet udkom ligeledes i Stockholm i 1918, kort tid efter at den finske udgave var trykt. Man skal naturligvis være opmærksom på at der måtte tages hensyn til de finlandssvenske arbejdere; at partiprogrammet udkom i Sverige er ikke uden videre et udtryk for interessen i Sverige.

Mig bekendt foreligger skrifter af Edvard Gylling, K. A. Manner og K. H. Wiik kun på finsk. For resten kan det noteres at skrifterne under det nykommunistiske opsving i begyndelsen af 1970'erne blev anset for så vigtige at de blev genudgivet i Stockholm af forlaget Aurora under titlen "Den finska revolutionen"; udgivelsen indeholdt foruden Kuusinen selv kritik også programskrifterne "Vad vill Finlands kommunistiska Partiet?" (med en formentlig bevidst fejloversættelse af partinavnet!) og "Öppet brev til kamrat Lenin", alle fra 1918.

Begivenhederne

De mest fremtrædende lederskikkelser i Finlands arbejderbevægelse var i de sidste uger før arbejderfrontens endelige sammenbrud i borgerkrigen flygtet til Rusland. Det gjaldt Kuusinen, Manner, Letonmäki og Sirola. Andre, som Wiik og Gylling, var gået under jorden i selve Finland. Her havde de kastet sig ud i bearbejdningen af de mangfoldige erfaringer fra det røde Finland. Samtidigt blev de flygtede vidner til udviklingen i selve Rusland på nært hold. Dybest indtryk gjorde det at bolsjevikkerne var i stand til at holde sig ved magten og undgå at dele skæbne med Finlands arbejdere og falde som ofre for den internationale kapitalisme og den tyske imperialisme.

De finlandske socialistiske ledere indså uden videre nødvendigheden af en omorganisering af arbejderbevægelsen, eftersom de og et betydeligt antal tillidsmænd og almindelige arbejderfamilier befandt sig i eksil, og eftersom en stor del af partiets og fagbevægelsens aktive enten sad i koncentrationslejre eller allerede var blevet henrettet. Arbejderbevægelsen eksisterede ganske enkelt ikke, og blandt de borgerlige blev der drømt om at det måtte

forblive sådan et halvt århundrede længere. Situationen kaldte i sig selv på en omvurdering. Til de mange praktiske problemer føjede sig en besværligt forståelsesproblem. Den hidtidige ideologiske basis var jo så åbenbart brudt sammen.

Præcis på dette punkt gik de i gang med at analysere. Under alle omstændigheder var forholdet jo det, at Finlands Social-Demokratiske Parti (FSDP) havde indvundet en række enestående erfaringer:

1. FSDP var det første af de europæiske partier der havde kunnet virke inden for et system med fri og lige valgret, gældende også for kvinder. I forhold til befolkningsmængden var det et af de største og bedst organiserede socialdemokratiske partier i hele verden og allerede i kraft heraf et af de mest succesrige.

2. FSDP var ligeledes det første europæiske arbejderparti der havde opnået – en ganske vist snæver – parlamentarisk majoritet, nemlig ved landdagsvalget 1916. Ved tsarismens sammenbrud i marts 1917 befandt socialdemokraterne sig altså i en situation hvor de som majoritetsgruppe måtte påtage sig ledelsen af det parlamentariske arbejde, men derudover og netop i kraft heraf en situation hvori de var i stand til at bringe alle parlamentariske metoder i anvendelse for at rydde de herskende uretfærdigheder til side, i et land hvor sociale fremskridt hidtil var blevet forhindret af tsarismen og tilstandene forværret af verdenskrigen.

3. I konsekvens heraf overtog socialdemokraterne ledelsen af den nationale samlingsregering, ganske vist ikke repræsenteret af de mest indflydelsesrige politiske ledere, derimod af formanden og næstformanden for LO og de mest fremtrædende ledere af arbejderkooperationen.

4. FSDP var også det første arbejderparti der mistede majoriteten ved et valg og måtte afgive magten til en rent borgerlig koalitionsregering. Dette medførte omfattende uro i arbejderbefolkningen, og da de borgerlige i januar 1918, dvs. efter bolsjevikkernes magtovertagelse i Rusland, truede med repressalier, blev det blandt arbejderne bredt opfattet som en

aktion der ved hjælp af udsultning skulle sikre ejendomsbesiddernes privilegier. Derfor krævede de en revolutionær magtovertagelse primært til beskyttelse af fødevarerforsyningerne, hvilket socialdemokratiet så under ikke alt for gunstige omstændigheder påtog sig at gennemføre.

5. Skuffelsen var i slutningen af januar 1918 umådelig. De konservative kredse havde i juli 1917 sammensvoret sig med den provisoriske regering i Petrograd – det nuværende Sankt Petersborg – for at sætte de demokratiske og nationale reformer ud af kraft; allerede på dette tidspunkt og på denne måde mistede socialdemokraterne magten og initiativet.

6. Længe før de borgerlige havde mistet deres opbakning fra Petrograd, havde de knyttet tætte forbindelser med kejser Wilhelms Tyskland, således at denne stormagt stod parat på det tidspunkt bolsjevikerne tog magten i Rusland.

Summa summarum tog det sig for Finlands socialdemokrater ud som et langt bevis på at den parlamentariske vej til de socialdemokratiske mål: national selvstændighed og demokratisk samfundsorden var spærret.

Altså så de sig på dette trin i udviklingen nødsaget til at generobre initiativet i og med revolutionen i januar; det var opskriften i deres socialismeopfattelse, de måtte påtage sig at administrere samfundet, organisere produktion og fordeling og for at få ro hertil tage forholdsregler til at forvare revolutionen. Finlands socialister havde gjort alt det man kunne have forlangt af dem netop som socialister med henblik på at gennemføre en revolution med succes, og alligevel havde arbejderne tabt borgerkrigen på trods af at arbejderregeringen klart og utvetydigt havde forsøgt at gennemføre sit sociale og radikaldemokratiske program. Om det røde Finland gælder at man må forstå dets klart socialdemokratiske karakter; sovjetter efter russisk mønster blev ikke oprettet noget sted på noget tidspunkt, grundlovsforslaget sigtede på ingen måde mod et proletariats diktatur, men mod et gennemført folkestyre med stærke garantier for arbejdets og arbejdernes frihed, helt

ud i enkelthederne parallelt med det grundlovsforslag de danske socialdemokrater stillede i 1920 og med den forfatning der blev gennemført i det frie Estland samme år.

Da nederlaget var uundgåeligt, måtte også den logiske følgeslutning være uundgåelig: noget havde vist sig uholdbart, enten revolutionen eller socialismeopfattelsen. Dette er omdrejningspunktet for udviklingen i den socialistiske bevægelse i Finland og som nævnt for verden.

Begge følgeslutninger blev draget. For dem vi senere oplever træde frem som socialdemokrater efter skandinavisk model (som man plejer at sige; egentlig er det indtil videre jo blot svensk-dansk), da er det forkerte selve det at ville gribe magten med våben. Det blev tidligst udtrykt af de svenske socialdemokrater Branting og Gustaf Möller, men i løbet af sommeren 1918 blev også en af de ledende finlandske ideologer Karl Harald Wiik fortalere for denne opfattelse. Endnu inden det røde Finlands sammenbrud havde faglige og kooperative ledere åbent optrådt som fortalere for denne socialismeforståelse, blandt andre den senere socialdemokratiske leder Väinö Tanner.

Den gamle ledelse i partiet, formænd, redaktører for de ledende dagblade, fremtrædende parlamentarikere, drog den anden slutning, nemlig at det var socialismens teori der var noget galt med; med de erfaringer den finlandske arbejderklasse havde gjort, måtte de opstille en ny teori der stemte overens med praksis.

Det gamle socialdemokratiske parti var i Finland som alle andre steder præget af en radikal demokratiopfattelse der kan betegnes som et forenings- og tillidsmandsdemokrati. Forhandlingerne om en grundlovsændring i december 1917 havde vist at det havde forsvævet socialdemokraterne at omdanne staten til en slags fredsommeligt foreningsliv. Kautsky havde i sin tid udtrykt det som det "at fremkalde et sammenfald mellem samfund og stat." Selvfølgelig var FSDP ligeledes, om ikke pacifistisk, så i hvert fald antimilitaristisk og modsatte sig en militarisering af staten.

Men da ca. 100 arbejderledere i eksil den 25. august 1918 forsamledes i Moskva, så udkrystalliseredes der i løbet af forhandlingerne et program for militarisering af hele arbejderbevægelsen med henblik på indførelse af et hårdt proletarisk diktatur. Den vante treenighed af parti, Kooperation og fagbevægelse forekom deltagerne i Moskvamødet forældet; den eneste tænkelige form for socialistisk organisation var Den røde Hær, alt andet stred imod erfaringerne fra vinteren 1918 og måtte betragtes som illusorisk og derfor bedragerisk over for arbejderklassen. Altså måtte de finlandske arbejderledere skrive det nye parti-program efter principperne diktatur, terror og militarisering.

Logikken er bestikkende. Den letteste måde at forklare de borgerliges sejr på var jo at de var gået til værks hensynsløst diktatorisk, terroristisk og militaristisk. Det var m.a.o. disse metoder der sikrede sejren, altså måtte arbejderne antage disse sejrende metoder for at partiet kunne garantere sejr næste gang.

Tilbagedateringen i historieskrivningen

Det der falder mest i øjnene, når man betragter historieskrivningen fra og med 1918, er den kendsgerning at alle deltagende parter har set deres interesse i at tilbagedatere overgangen til kommunismen til et så tidligt tidspunkt som muligt. De finlandske kommunister var eller i det mindste blev tvunget til at sværge troskab til de leninske idealer. Og for så vidt det ikke var muligt at tilbagedatere – det var det jo ikke fordi alle kendte sandheden om den demokratiske revolution – så måtte de hver især angive tidligst mulige tidspunkter for deres omvendelse på den ene side og på den anden side angre, at de ikke tidligere havde set lyset. Det er således typisk Kuusinens bekendelse, der jo også bærer overskriften "Itsekritiikkiä", selvkritik.

Deres tidligere partifæller fra det gamle socialdemokrati så for deres vedkommende en egeninteresse i at gøre de flygtede til kommunister allerede for længe siden for på den må-

de at kunne væрге sig over for de borgerlige og skaffe sig syndsforladelse i arbejderbefolkningen ved at frasige sig enhver medskyld i tragedien, men tvært imod udpege de venstreradikale som de skyldige for at vende arbejdervælgerne bort fra "kommunisterne".

Det var i bogstaveligste forstand livsvigtigt for finlænderne i Sovjetrusland at have været kommunister "altid"; for dem der blev tilbage i Finland, var det ligeledes livet om at gøre at tage afstand fra flygtningene.

For de borgerlige var antedateringen det bedste middel til at skandalisere socialdemokraterne ved "afsløringerne" og den bedste retfærdiggørelse af den hvide terror.

Det er klart at revolutionen var nært knyttet til begivenhederne i Rusland; som autonom delstat i Det russiske Rige indgik Finland i en stadig vekselvirkning med hovedlandet. På den anden side var revolutionen i Finland ikke nogen importvare; det røde Finland blev aldrig administreret af sovjetter, de finlandske socialister havde overhovedet ikke studeret bolsjevikernes fremgangsmåder, man kendte personen Lenin, men havde ikke læst hans skrifter, hvad skulle man med dem? Finlands socialdemokrater var selv i stand til at omdanne samfundet i socialistisk og demokratisk retning, de havde hverken brug for eller ønsker om fremmede forbilleder.

Lederne af den finlandske revolution var ikke bolsjevikker i vinteren 1918, de var knap nok revolutionære socialister; de var pligtopfyldende, loyale socialdemokrater som forsøgte at gennemføre deres socialdemokratiske program ud fra en minoritetsposition ved hjælp af våbenmagt.

Konklusion

Sædvanligvis udleder man fascismen af kommunismen og kommunismen på sin side af militarismen under og op til den første verdenskrig. Hvis man ville tolke overgangsprocessen i Hegels trekanter af tese, antitese og syntese, så er det i og for sig let at indse at det var militarismen i årene frem til 1914 og videre til 1917-18 der fik sin antitese i kommunis-

men. Men tænkningen lider af den svaghed at den ikke ganske klargør at kommunismen blev til militarisme, omend og i hvert fald i en periode med modsat fortegn. Det ville være tydeligere at gå et skridt tilbage og betragte militarismen som det borgerlige samfunds svar på arbejdernes krav om social og politisk frigørelse. Derved opnår man nemlig at kunne se kommunismen som en sammensmeltning af klassefrigørelse og militarisme. Det fremgår tydeligt af FKP's 1918-program at militarismen er midlet til at opnå en samfundstilstand hvor arbejderklassens frie livsudfoldelse finder sted.

Det har ikke været min hensigt at analysere militaristiske træk i kommunismen, men at vise hvorledes finlandske socialister fortolkede de vundne smertelige erfaringer: den hidtidige teoretiske socialismeopfattelse havde bygget på falske forudsætninger, de borgerlige veg ikke tilbage for noget middel, end ikke masseudryddelse af arbejdere, mænd, kvinder, børn og oldinge. Kun en uforbeholden overtagelse af de borgerlige metoder kunne garantere arbejderklassens frigørelse.

Det indebar ganske vist en total forkastelse af alle de idealer socialisterne hidtil havde bekendt sig til. Dertil kom imidlertid yderligere en konsekvens. I og med omvendelsen til kommunisme i den udgave Kuusinen og Letonmäki gav udtryk for, blev der nemlig samtidig givet tilskyndelse til at afklare den nye socialdemokratiske holdning. I stedet for nemlig at imødegå den borgerlige terrorisme og militarisme ved hjælp af en proletarisk og endnu stærkere og strengere terrorisme og militarisme, så måtte det gælde om at gøre den borgerlige undertrykkelse overflødig, at få de borgerlige til at indse at der bestod et interessefællesskab mellem borgere, bønder og arbejdere i at få demokratiet til at fungere, at minimere klassekonflikterne for at føre samfundsudviklingen videre.

Det er m.a.o. nødvendigt at betragte begge opfattelser af socialismen som nye og som følgeslutninger på bearbejdelsen af erfaringerne fra krigen og fra den økonomiske og sociale krise krigen havde fremkaldt. Det er imid-

lertid vigtigt at erindre at kommunisme i Letonmäkis aftapning og socialdemokratisme á la Tanner ikke var alene på skuepladsen. Snart formuleredes den tredje vej, maksimalismen eller venstresocialismen. I denne sammenhæng er det opsigtsvækkende at udviklingen efter krigsafslutningen fik Kuusinen fra den ene side og Karl Harald Wiik fra den anden til at formulere parallelle tanker i denne tredje retning.

Det var hjemlige forhold der fremkaldte den ideologiske udvikling inden for Finlands arbejderbevægelse. Men eksemplarisk betydning uden for landets grænser fik denne udvikling gennem den måde hvorpå f. eks. Lenin på den ene fløj og Gustaf Möller på den anden bearbejdede de finlandske erfaringer.

Tillæg

I.

O. W. Kuusinen: Suomen vallankumouksesta – Itsekritiikkiä, 1918; på svensk Stockholm 1918 og norsk Oslo 1919, den sidste med titlen “Den finske revolution. En selvkritik”

(O.W. Kuusinen): Det finske kommunistiske Partis aabne Brev til Lenin, København 1918

Lauri Letonmäki: Suomen sosialidemokratia ja vallankumous, Pietari 1918, svensk udgave “Finlands Socialdemokrati och revolutionen”, Stockholm 1919 med forord af Yrjö Sirola
K.A. Manner: Onko Wallankumous Kuollut. Kirjeitä Suomen Työväelle (SKP:n keskuskomitea), Pietari 1918

Vad vill Finlands kommunistiska parti, Stockholm 1918 (Mitä tahtoo Suomen kommunistinen puolue, Pietari 1918)

K.H. Wiik: Kovan kokemuksen opetuksia. Sananen Suomen työväelle, Helsinki 1918

II.

Ang. diskussionen om revolutionen i Finland og dens ideologiske følger kan der henvises til bl.a. værker som

1. Jokela & Vehviläinen (red.): Der Zusammenbruch der zweiten Internationale. Papers

on Labour History II Helsinki 1988, hvori særligt Seppo Hentilä: Warum spaltete sich die finnische Arbeiterbewegung nicht vor 1918?, Hannu Soikkanen: Die Spaltung der finnischen Arbeiterbewegung nach 1918, samt Jorma Kalela & Jussi Turtola: Das “Nationale” und das “Internationale” an der Subjektivität der Arbeiterbewegung.

2. Mitteilungsblatt des Instituts zur Erforschung der europäischen Arbeiterbewegung Heft 12/92, Bochum 1992.

3. Zur Spontanität und Organisiertheit bei Lenin: Die finnische Arbeiterpartei 1917 i: Internationale Tagung der Historiker der Arbeiterbewegung, 19. Linzer Konferenz 1983.

4. Lenin und die finnische Arbeiterbewegung. Helsingfors Universitets Institut for Politisk Historie 1/1985.

5. I 1996 udsendte historikeren Tauno Saarela en stort værk om den finlandske kommunismes opståen “Suomalaisen kommunismin synty 1918-1923”. Dens indhold vil blive drøftet ved en senere lejlighed.

Abstract

Sørensen, Søren: Der Übergang der Arbeiterbewegung vom Sozialdemokratismus zum Kommunismus in Finland auf Grund der Erfahrungen von 1918. Arbejderhistorie 1/1998, p. 23-29.

Im Allgemeinen wird es so dargestellt, dass der Faschismus eine Reaktion auf den Kommunismus ist, und dieser wiederum eine Antwort auf den Militarismus aus der Zeit vor und während des Ersten Weltkrieges. Im Hegelschen Sinn wird der Kommunismus als Antithese des Militarismus verstanden, aber dadurch wird verdrängt, dass der Kommunismus nicht nur eine Antwort, sondern zugleich auch – und eigentlich in höherem Grad – eine Synthese aus Klassenbefreiung und Militarismus ist. Das Ziel des Artikels ist nicht militaristische Züge im Kommunismus nachzuweisen, sondern die Vorstellungen der Sozialisten Finlands zu analysieren, wie sie sich nach den Erfahrungen des Winters 1917/18 herauskry-

stallisierten. Diese waren, dass die Ursache der Niederlage der Revolution in einer fehlerhaften Theorie der alten Arbeiterpartei zu finden war. Die Bürgerlichen hatten sich als stärker erwiesen und hatten siegen können, weil sie vor nichts zurückschreckten. Die Arbeiterbewegung hatte daher keinen anderen Ausweg als entweder den rücksichtslosen Terrorismus der Bürgerlichen zu übernehmen

oder den da von Bürgerlichen überzeugen, den Terrorismus abzulegen. Das bedingte eine totale Absage an die bisherige Sozialismuskonzeption.

Søren Sørensen,
Ellekrogen 28,
2950 Vedbæk,
tlf. 45 89 36 35